

Factsheet / oktober 2018

Asielzoekers en gezondheidszorg

voor artsen en verpleegkundigen

Met de komst van grote groepen asielzoekers krijgen steeds meer (huis)artsen en verpleegkundigen in Nederland met hen te maken. Pharos heeft in overleg met het RIVM, GGD GHOR Nederland en samen met een deskundige huisarts en een arts infectieziektenbestrijding van een GGD antwoorden geformuleerd op de meest voorkomende vragen over de zorg voor asielzoekers.

Huisartsenzorg voor asielzoekers in de COA-opvang

Huisartsenzorg voor asielzoekers in de reguliere COA-opvang wordt geregeld via GezondheidZorg Asielzoekers. GZA is een landelijk gezondheidscentrum dat werkt vanuit zorglocaties dichtbij of op asielzoekerscentra. Hier kunnen asielzoekers terecht voor een consult met een huisarts, een praktijkverpleegkundige, een praktijkverpleegkundige ggz (poh-ggz) of een praktijkassistent.

Daarnaast kunnen zij 24 uur per dag de GZA-Praktijklijn bellen die bemenst wordt door triagisten en een huisarts. Na telefonische triage wordt bepaald of er geschakeld moet worden met de GZA-locatie, of in het weekend of 's nachts met een huisartsenpost in de buurt van het asielzoekerscentrum. Een asielzoeker kan bovendien de GZA-Praktijklijn bellen voor een afspraak bij de GZA-locatie of bij een externe zorgverlener zoals de tandarts of het ziekenhuis. In sommige gevallen kan een asielzoeker aanspraak maken op een taxi naar de zorgbestemming. De GZA-Praktijklijn kan dit organiseren. Asielzoekers in de reguliere opvang zijn verzekerd bij RMA (regeling Medische zorg Asielzoekers)

Ziekenhuiszorg

De huisarts verwijst naar het ziekenhuis, dus niet anders dan voor andere patiënten. Echter: in veel landen hebben patiënten rechtstreeks toegang tot het ziekenhuis. Mogelijk zullen asielzoekers zich daarom bij de SEH melden in plaats van bij de huisarts.

Publieke gezondheidszorg in de COA-opvang

Tuberculosescreening, -preventie en -bestrijding

De lokale GGD'en voeren de (verplichte) tuberculosescreening uit bij asielzoekers die binnenkomen in Nederland. Zo nodig volgt nader onderzoek en behandeling. Kinderen jonger dan 12 jaar ontvangen een BCG-vaccinatie, als zij die nog niet eerder ontvingen. COA verwijst asielzoekers die de binnenkomtscreening hebben gemist naar de GGD en licht hen zo nodig voor over de plicht en het belang van de screening. De tbc-screening bij asielzoekers uit Syrië is voorlopig opgeschort. In de crisisopvang kan niet iedereen gescreend worden. Gedurende twee jaar na binnenkomst wordt bij asielzoekers afkomstig uit hoog-risicolanden de screening ieder half jaar herhaald. Bij vragen kunt u contact opnemen met de plaatselijke GGD-afdeling tuberculosebestrijding.

GGD'en voeren de individuele en collectieve preventie van infectieziekten uit, volgens de richtlijnen van het RIVM. Wanneer een meldingsplichtige infectieziekte wordt geconstateerd of vermoed dient u contact op te nemen met de lokale GGD. De GGD adviseert over maatregelen en voert bron- en contactonderzoek uit. Screening op infectieziekten bij binnenkomst vindt niet plaats.

Jeugdgezondheidszorg (waaronder uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma)

GGD'en (en JGZ-instellingen) voeren in de reguliere COA-opvang de jeugdgezondheidszorg voor 0 tot 19-jarige asielzoekers uit volgens het basistakenpakket jeugdgezondheidszorg, inclusief vaccinaties. Kinderen uit Afrika en Syrië zijn mogelijk niet of onvoldoende gevaccineerd. Door de hoge instroom kan het zijn dat kinderen nog niet opgeroepen zijn door de JGZ en het vaccinatie-inhaalschema niet is opgestart. De JGZ-uitvoerders proberen zo snel mogelijk deze achterstand weg te werken.

Communicatie met asielzoekers

De meeste asielzoekers spreken weinig Engels, Frans of Duits. Een gratis tolk kunt u aanvragen via Concorde. Houdt de zorgpas met het zorgnummer van de asielzoeker bij de hand.

Beperkte gezondheidsvaardigheden

Onder asielzoekers zijn veel laaggeletterden en mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden; zij kunnen bijvoorbeeld niet goed lezen, schrijven of klok kijken en hebben weinig kennis van ziekten of hun eigen lichaam. Met name asielzoekers uit Eritrea en andere Afrikaanse landen zijn laaggeletterd. Ook met een tolk komt dan niet alle informatie over, wat bijvoorbeeld kan leiden tot medicatiefouten. Check of de patiënt u begrepen heeft door hem te vragen na te vertellen wat u gezegd heeft. Voor meer informatie over communiceren met niet-westerse migranten zie www.huisarts-migrant.nl.

Let op infectieziekten die vaker voorkomen

In het land van herkomst kunnen andere infectieziekten voorkomen dan in Nederland. Ook is het mogelijk dat asielzoekers onderweg naar Nederland een infectie hebben opgelopen. Bij vragen over infectieziekten kunt u contact opnemen met de afdeling infectieziekten van uw lokale GGD.

Let met name bij mensen uit Eritrea of andere Afrikaanse landen, en zeker bij degenen die via Libië gevlucht zijn, naast de gewone infectieziekten met name op de onderstaande infecties:

Tetanus

Denk bij verwondingen aan de kans dat er geen tetanusvaccinaties hebben plaatsgevonden.

TBC

Komt vaker voor bij mensen uit het Midden-Oosten, Centraal-Azië, Oost-Europa en Afrikaanse landen dan onder de Nederlandse bevolking. Een tuberculose-infectie kan latent aanwezig zijn en zich pas na enige tijd in Nederland openbaren. Tuberculose kan ook extrapulmonaal voorkomen: in een klier, wervel, de buik, hersenvlies etc. Denk bij algemene klachten van hoesten, nachtzweeten, malaise, gewichtsverlies en koorts aan tuberculose. Overleg laagdrempelig met de lokale GGD of een medisch specialist.

Malaria

Koorts en specifieke symptomen zoals hoofdpijn, spierpijn, misselijkheid, braken, diarree, gewrichtspijn en buikpijn kunnen duiden op malaria. Door partiële immuniteit kunnen de symptomen soms mild zijn. Differentiaal diagnostisch kan gedacht worden aan 'febris recurrens' of 'trench fever'. Overleg laagdrempelig met infectioloog of medisch microbioloog.

Scabiës

(nachtelijke) jeuk en gangetjes op voorkeurslocaties tussen de vingers, zijkanten handpalm, pols, ellebogen, mediale voetrand en enkel. Overleg desgewenst met de lokale GGD voor advies en ondersteuning bij bron- en contactonderzoek.

Waterpokken

In (sub)tropische streken komen waterpokken minder vaak voor zodat vaker een primaire infectie voorkomt bij volwassenen. Let op complicaties zoals varicella pneumonie en encefalitis. Bij zwangeren of net bevallen vrouwen met een primaire infectie zijn er tevens risico's voor het ongeboren kind en/of de pasgeborene.

Hepatitis B en C

Komt vaak voor bij niet-westerse migranten. Hierop wordt niet systematisch gescreend, al bieden GZA-huisartsen laagdrempelig testen aan. Vragen: neem contact op met de plaatselijke GGD-afdeling infectiebestrijding.

SOA

Met name alleenstaande asielzoekers hebben een hogere kans op een SOA, niet in de laatste plaats omdat zij vaak met ongewenst seksueel contact te maken krijgen. Denk met name bij mensen uit Afrika aan HIV. Vragen: neem contact op met de plaatselijke GGD-afdeling seksuele gezondheid.

Overige specifieke aandoeningen

Afrikanen: Hemoglobinoopathieën, lactasedeficiëntie, ernstig verlopende hypertensie op jonge leeftijd (niet reagerend op betablokkers!), vitamine D deficiëntie en diabetes mellitus. Vrouwen uit Eritrea, Somalië, Soedan, Egypte, West-Afrika, Irak: grote kans op vrouwelijke genitale verminking, Female Genital Mutilation (FGM), Female Genital Cutting (FGC). Alle asielzoekers: grote kans op (seksueel) geweld waardoor vaker angststoornissen, PTSS, depressies, gedragsproblemen bij kinderen en veel specifieke lichamelijke klachten, tandheelkundige problemen en vitaminegebrek.

Feiten en cijfers

- Het aantal suicide(pogingen) ligt onder asielzoekers bijna tweemaal hoger dan in de totale Nederlandse bevolking.
- Vluchtelingen en asielzoekers hebben veel vaker psychische problemen dan autochtone Nederlanders. Tot wel 80% van hen heeft angst- en depressieklachten en 50% heeft traumagerelateerde klachten, wat van invloed kan zijn op het coherent vertellen van een vluchtverhaal en daarmee op het verkrijgen van asiel.
- Jonge vluchtelingen hebben ruim tien keer zo veel behoefte aan psychosociale hulp.
- Zwangerschapscomplicaties komen tot vier keer vaker voor dan bij autochtonen. Dit komt onder andere door verplaatsingen tussen centra waardoor de continuïteit van zorg in gevaar komt.
- Asielzoekers in Nederland vormen een risicogroep voor onveilige seks. Ook hebben asielzoekers vaker te maken met seksueel geweld, abortussen en tienerzwangerschappen.

(afkomstig uit Gezondheid en determinanten 2010 (RIVM))

Meer informatie

GZA praktijklijn

088 122 21 12 | www.gzasielzoekers.nl

Tolkencentrum Concorde

020 820 28 92, voornaamste aan te vragen talen: Syrisch Arabisch (voor Syriërs) en Tigrinia (voor Eritreeërs)

Medische zorg in crisishulpverlening

De LHV heeft een webpagina met informatie over [medische zorg in crisishulpverlening](#).

Inhoud medische zorg voor asielzoekers

www.rmasielzoekers.nl.

Infectieziekten en screening

RIVM: www.rivm.nl

Lokale GGD

www.ggd.nl

Ziektebeelden, culturele en religieuze aspecten en communicatie

www.huisarts-migrant.nl.

Inzage patiëntendossiers

De GZA-Praktijklijn heeft digitaal inzage in patiëntendossiers van asielzoekers. Dit geldt NIET voor asielzoekers in de gemeentelijke noodopvang en ongeregistreeerde asielzoekers. GZA-praktijklijn: 088 122 21 12 | www.gzasielzoekers.nl

Asielzoekerskinderen en het Rijksvaccinatieprogramma

RIVM: [Asielzoekerskinderen en het Rijksvaccinatieprogramma](#).

Gezondheid vluchtelingen, asielzoekers en statushouders

[Gezondheid vluchtelingen, asielzoekers en statushouders](#)

Over Pharos

[Over Pharos](#)

Verantwoording

De volgende auteurs hebben meegewerkt aan de totstandkoming van deze factsheet:

- Brechtje Hermans, huisarts werkzaam op ACZ
- Nynke Nutma, arts infectieziektenbestrijding GGD Gelderland-Zuid
- Ton Oomen, adviseur RIVM centrum infectieziektenbestrijding
- Maria van den Muijsenbergh, huisarts, medewerker Pharos en hoofdredacteur huisarts-migrant.nl